

Prilozi metodologiji vrednovanja knjižničnih zbirki

Prispevek k metodologiji vrednotenja knjižničnih zbirki

Contributions to the methodology of evaluating library collections

Kornelija Petr Balog, Mia Kuzmić

Oddano: 16. 5. 2019 – Sprejeto: 26. 8. 2020

1.02 Pregledni znanstveni članek

1.02 Review article

UDK 025/027:005.585

Sažetak

Svrha: Cilj je ovoga rada prikazati različite metode vrednovanja knjižničnih zbirki te ukazati na njihove prednosti i nedostatke, kao i situacije u kojima se često javljaju. Knjižnične zbirke osnova su knjižničnih usluga i moraju biti kvalitetno izgrađene i kontinuirano vrednovane u odnosu na korisničke potrebe. Rad daje pregled metoda i tehnika korištenih za vrednovanje knjižničnih zbirki do sada s ciljem da se knjižničarima olakša ovaj nužan segment vrednovanja u njihovim knjižnicama. Ovdje valja naglasiti da se rad fokusira na metode i tehnike vrednovanja tradicionalne građe.

Metodologija/pristup: U radu je analitički obrađeno vrednovanje knjižničnih zbirki te se daje pregled različitih izvora koji problematiziraju vrednovanje knjižničnih zbirki.

Analiza/rezultati: Analiza različitih metoda i tehnika pokazala je da ni jedna od njih nije idealna te da je najbolji pristup za vrednovanje knjižničnih zbirki koristiti skup nekoliko različitih metoda i tehnika (kvalitativnih i kvantitativnih).

Ograničenja istraživanja: Rad prikazuje odabran skup najčešće korištenih metoda i tehnika za vrednovanje knjižničnih zbirki, dok su one manje zastupljene metode izostavljene iz ovog pregleda.

Izvornost/primjenjivost istraživanja: Vrednovanje knjižničnih zbirki izuzetno je iscrpljujući i vremenski zahtjevan zadatak koji knjižničari nerado i rijetko čine. Istovremeno, rezultati vrednovanja zbirki izuzetno su važni za percepciju kvalitete te knjižnice i vrednovanje je nužno redovito i kontinuirano provoditi. Očekujemo da će ovaj rad

približiti temu vrednovanja knjižničnih zbirki knjižničnim djelatnicima i potaknuti ih na češće aktivnosti u ovom smjeru.

Ključne riječi: knjižnične zbirke, kvaliteta, kvalitativne metode, kvantitativne metode, vrednovanje

Izvleček

Namen: Prispjevke predstavlja različne metode vrednotenja knjižničnih zbirki, opozarja na njihove prednosti in slabosti ter navaja primere, v katerih se določena metoda običajno uporablja. Knjižnične zbirke so temelj knjižničnih storitev, zato morajo biti kakovostne in stalno vrednotene glede na potrebe uporabnikov. Prispjevke ponuja pregled metod in tehnik, ki se uporabljajo za evalvacijo knjižničnih zbirki, da bi knjižničarjem olajšali ta nujni segment vrednotenja v knjižnicah. Na tem mestu je treba poudariti, da se prispjevke osredotoča na metode vrednotenja in tehnike tradicionalnega knjižničnega gradiva.

Metodologija/pristop: Prispjevke analizira različne metode in tehnike vrednotenja knjižničnih zbirki.

Rezultati: Analiza različnih metod in tehnik je pokazala, da ne obstaja idealen ali univerzalno primeren pristop za vrednotenje in da je najbolje uporabiti kombinacije več (kvalitativnih in kvantitativnih) metod.

Omejitve raziskave: V prispevku je obravnavan izbrani nabor najpogostejše uporabljanih metod in tehnik za vrednotenje, medtem ko redkeje uporabljene metode v tem pregledu niso upoštevane.

Izvirnost/uporabnost raziskave: Vrednotenje knjižničnih zbirki je izredno naporno in dolgotrajno opravilo, ki ga knjižničarji neradi in redko opravljajo. Hkrati so rezultati vrednotenja izjemnega pomena za zaznavanje kakovosti knjižnice, samo ocenjevanje pa je treba izvajati redno in kontinuirano. Pričakujemo, da bo prispjevke knjižničarjem približal temo vrednotenja knjižnične zbirke in jih motiviral za pogostejše dejavnosti v tej smeri.

Ključne besede: knjižnične zbirke, kvaliteta, kvalitativne metode, kvantitativne metode, evalvacija

Abstract

Purpose: This paper presents various methods of evaluation of library collections and points out their advantages and disadvantages, as well the situations in which a certain method is usually applied. Library collections make the foundation of library services and therefore must be of high quality and continuously evaluated in relation to user needs. This paper gives overview of methods and techniques used for evaluation of library collections with the goal to make this necessary segment of evaluation in libraries easier for librarians. It is necessary to point out at this place that the paper focuses on the evaluation methods and techniques of the traditional library materials.

Methodology/approach: The paper analyses various methods and techniques for evaluation of library collections.

Results: The analysis of various methods and techniques has revealed that there is no ideal or uniquely appropriate approach for evaluation and that the best way is to use the combination of several (qualitative and quantitative) methods.

Research limitations: The paper presents a selected set of most frequently used methods and techniques for evaluation, whereas those less frequently used methods are left out from this review.

Originality/practical implications: Evaluation of library collections is an extremely effort- and time-consuming task, which librarians perform reluctantly and rarely. At the same time, the evaluation results are of extreme importance for the perception of quality of the library and the evaluation itself should be carried out continuously and regularly. This paper is expected to bring the topic of evaluation of library collection closer to librarians and motivate them to perform more frequent activities in this direction.

Keywords: library collections, quality, qualitative methods, quantitative methods, evaluation

1 Uvod

U današnje vrijeme kada je informacijska i komunikacijska tehnologija mnogima omogućila pristup informacijama van knjižničnog konteksta, mnogi su počeli propitkivati ulogu i važnost knjižnica (Denning, 2015; Gonchar, 2015; Graboyes, 2016). Međutim, knjižnice i dalje postoje i opstaju, doduše one koje se uspiju uslugama prilagoditi izmijenjenim potrebama društva i zajednice koju opslužuju (Brindley, 2006).

Različite vrste knjižnica susretale su se potrebom vrednovanja svojih zbirki i demonstriranjem svoje važnosti i nužnosti za različite korisničke skupine koje opslužuju – kako narodne (primjerice Intner i Futas, 1994; Kelly, 2015), tako i visokoškolske (Hardesty, 2000; Lombardy, 2000) ili specijalne knjižnice (Crowley-Low, 2002). Knjižnice danas pružaju svojim korisnicima razne vrste usluga kojima nastoje držati korak s njihovim dinamičnim i promjenjivim potrebama, no knjižnične su zbirke jedna od njihovih temeljnih tradicionalnih usluga (Linden, Tudesco i Dollar, 2018) i danas se ubrajaju najveće prednosti knjižnica i razloga zašto im se korisnici neprestano vraćaju. Stoga nije neobično što postoji velik broj radova kojima različite vrste knjižnica nastoje dokazati svoju vrijednost društvu na način da mjere korištenje knjižnične građe i učinke koje ta građa ima na znanstvena i akademska postignuća svojih korisnika (Currie i Monroe-Gulick, 2012; Tenopir, Volentine i King, 2012), ili pak ekonomske ili društvene učinke korištenja građe (Aabø, 2005; Debono, 2002; Suaiden, 2003).

Kraj 20. st. obilježio je izuzetno velik broj radova koji su se bavili upravo vrednovanjem knjižničnih zbirki. Za sve one koje zanima detaljan popis tih radova,

naći će ih u hvalevrijednoj bibliografiji autora Thomasa Nisongera (2003). U ovom posljednjem, ažuriranom, izdanju bibliografije autor je obuhvatio radove objavljene u vremenu između 1992. i 2002. te će biti dobra smjernica za sve koji se zanimaju za ovu temu.

U ovom ćemo se radu baviti mogućim metodama i pristupima vrednovanja knjižničnih zbirki.

2 Što čini knjižničnu zbirku

Prije nego krenemo na opisivanje mogućih metoda vrednovanja knjižničnih zbirki, svakako je nužno definirati pojam knjižnične zbirke, odnosno njenu domenu. Naime, da bismo neki fenomen mogli mjeriti, nužno je prvo definirati njene granice, što nužno mora biti uključeno u neku zbirku, a što ne. Dakako da je ovo nezahvalan posao i možemo slobodno reći da definiranje jedne knjižnične zbirke definitivno potpada pod teoriju neizrazitih skupova (engl. fuzzy set theory) Loftya Zadeha (1965) odnosno odgovara tumačenju da pojedine kategorije u svijetu oko nas nemaju jasno ograničene granice. U enciklopediji knjižnične i informacijske znanosti iz 2003. (uredili John Feather i Paul Sturges) knjižnična se zbirka definira kao planirano prikupljanje odabranih artefakata (G. E. Gorman, 2003, str. 80) no to još uvijek ne govori ništa o granicama te zbirke. Ovdje još valja spomenuti i pojam posebnih zbirki koje su dio veće cjeline (fonda neke knjižnice) te koje su kreirane na određenu temu, o određenoj osobi, ili su pak kreirane od strane određene osobe (npr. legati) (G. E. Gorman, 2003, str. 81). Stoga nam je jako važno tumačenje M. Gorman (2003, str. 459) koji definira što danas čini jednu knjižničnu zbirku. Prema njemu to su svakako analogna građa u fizičkom posjedu knjižnice; analogna građa u fizičkom posjedu drugih knjižnica, a dostupna putem međuknjižnične posudbe; elektronička građa koja je ili kupljena ili na koju je knjižnica preplaćena; te, u konačnici – svi elektronički dokumenti u slobodnom pristupu. Stoga, svaka knjižnica koja pristupa vrednovanju svojih zbirki, treba svakako imati na umu da prije samog vrednovanja trebaju definirati granice svoje zbirke, odnosno, hoće li kao knjižničnu zbirku tretirati jedinice građe koje potpadaju svim M. Gormanovim kriterijima (što je, po nama, gotovo nemoguće za izvesti), ili će, što je puno smislenije i preporučljivo, vrednovanje zbirke ograničiti na neke od ta četiri kriterija.

U kontekstu opsega ovoga rada na temu vrednovanja knjižničnih zbirki, rad se ograničava na vrednovanje knjižničnih zbirki u klasičnom smislu, ne dotičući se metoda i tehnika za vrednovanje elektroničkih izvora koji svojim posebnostima zaslužuju zaseban rad.

3 pristupi vrednovanju knjižničnih zbirki

Prema G. E. Gormanu (2003, str. 82) vrednovanje neke zbirke je proces kojim se mjeri stupanj do kojeg je knjižnica uspjela pribaviti građu koju si je u svojim temeljnim dokumentima poput onoga o nabavnoj politici postavila kao cilj nabave. Kroz proces vrednovanja zbirke želimo utvrditi do koje mjere ta zbirka odgovara potrebama naših korisnika, koliko je ona za njih 'vrijedna'. Iako je vrednovanje knjižničnih zbirki izuzetno dugotrajan i zahtjevan zadatak, knjižnice od njega imaju višestruke koristi. Između ostalog, rezultati vrednovanja knjižničarima pomažu da objektivnije razumiju obuhvat, dubinu i stupanj iskoristivosti svojih zbirki, te im dalje poslužiti u budućem planiranju i izgradnji fonda (Clayton i Gorman, 2001, str. 161).

Vrednovanjem se također žele utvrditi jake i slabe strane zbirke, a za to se primjenjuje čitav niz metoda i tehnika vrednovanja.

U prošlosti su knjižnice jako rado zbirku vrednovala na temelju njene veličine, broja svezaka i broja naslova, te je postojala pretpostavka, posebice kod visokoškolskih knjižnica, da je veličina zbirke jednaka njenoj kvaliteti (Baker i Lancaster, 1991, str. 56–57; Jordan, 1963), međutim, danas taj pristup više nije primjeren i smatra se da je potrebno pronaći nove načine mjerenja vrijednosti i kvalitete knjižnične zbirke koji nisu utemeljeni na broju svezaka i/ili naslova (Kyrillidou, 2006). Stoga, najčešće metode i tehnike vrednovanja knjižničnih zbirki na koje danas možemo naići (Evans i Saponaro, 2005; G. E. Gorman, 2003; Lockett, 1989) dijele se na dvije skupine: na one usmjerene prema opisivanju zbirki, te one usmjerene na opisivanje korištenja tih zbirki odnosno mišljenja korisnika. Uz tu najčešću podjelu, dosta je često citirana i ona J. Ageea (2005) koji predlaže podjelu na metode i tehnike za opis korištenja zbirke i mišljenje korisnika, na fizičku procjenu zbirke te na procjenu pokrivenosti određenog predmetnog područja. U osnovi, može se zaključiti da Agee nije ponudio ništa novo u svojoj podjeli jer ranije metode opisa zbirke zapravo uključuje i fizički opis zbirke i predmetnu pokrivenost koje je Agee posebno istaknuo u svojoj podjeli. U IFLA-nim Smjernicama za razvojnu politiku zbirki upotrebom *conspectus modela*¹ (Biblarz i dr., 2001) navedeno je da metode usmjerene na zbirku ispituju sadržaj i značajke informacijskih izvora kako bi se utvrdila veličina, starost, opseg i informacijska razina, odnosno dubina zbirke u usporedbi s nekim vanjskim standardom, dok metode usmjerene na korisnika i korištenje opisuju kako se zbirka koristi i

¹ *Conspectus model* označava pregled ili sažetak jakih strana zbirke organiziranih prema temi, klasifikacijskoj shemi, ili kombinaciji obje. Model sadrži standardizirane kodove za zbirku ili razinu razvoja zbirke te podatke na kojem jeziku je građa u zbirci (IFLA, 2001).

ukazuje na učinkovitost i djelotvornost zbirke u odnosu na korištenje (Biblarz i dr., 2001, str. 4).

Najčešće metode i tehnike usmjerene na opisivanje fizičke zbirke su: usporedba s referentnim popisima literature (engl. list-checking), mišljenje stručnjaka, statistički podaci o korištenju zbirke te standardi za zbirke. S druge strane, najčešće metode i tehnike za prikupljanje podataka o korištenju zbirke su: praćenje cirkulacije, prikupljanje mišljenja korisnika, analiza međuknjižnične posudbe, citatna analiza, korištenje građe u čitaonici, dostupnost građe na policama, studije simuliranog korištenja, te testiranje dostave dokumenata (Evans i Saponaro, 2005; Lockett, 1989).

Uz ove metode i tehnike vrednovanja knjižničnih zbirki, svakako se mora spomenuti i *conspectus* metoda vrednovanja zbirke koja se među američkim znanstvenim knjižnicama počela koristiti 1970-ima (Oberg, 1988, str. 187). *Conspectus* pristup omogućava detaljno i sustavno vrednovanje jakih i slabih strana cijelog knjižničnog fonda ili pojedine zbirke, a sve sa ciljem da knjižnica može dalje planirati i upravljati zbirkama, te ih izgrađivati na način da ispuni ciljeve koje si je zadala poslanjem (Lange i Wood, 2000). Ovaj pristup izričito naglašava da se najbolji rezultati vrednovanja dobivaju kombinacijom kvantitativnih (veličina, starost, korištenje, troškovi i sl.) i kvalitativnih (stručno mišljenje knjižničara, predmetnih stručnjaka ili korisnika ili usporedbom s nekom drugom zbirkom/referentnim popisom) podataka (IFLA, 2001, str. 4) što istovremeno znači da je vrednovanje zbirke izuzetno zahtjevan i dugotrajan posao.

U Hrvatskoj se o vrednovanju knjižničnih zbirki izuzetno malo pisalo. Identificirali smo jedan rad koji teorijski progovara o ciljevima i razlozima vrednovanja knjižničnih zbirki (Dragija i Aparac Jelušić, 2000), te tri rada koji na praktičnoj razini opisuju rezultate vrednovanja zbirke (i to, u svim slučajevima, visokoškolskih knjižnica) i to putem različitih metoda: primjena metode *conspectus* (Majstorović i Ivić, 2011), citatne analize (Faletar Tanacković, Junušić i Faletar, 2012) te metode usporedbe s referentnim popisima literature (Petr Balog i Bugarski, 2014). U Sloveniji se o ovoj temi pisalo još manje. Uspjeli smo pronaći rad koji govori o vrednovanju hibridnih zbirki na temelju IFLA-inih i pokazatelja ISO 11620, te se dotiče pokazatelja za vrednovanje elektroničkih usluga knjižnica iz projekta EQUINOX (Pečko Mlekuš, 2000) te rad koji govori o primjeni podataka o korištenju elektroničkih izvora za vrednovanje knjižničnih zbirki i elektroničkih časopisa (Južnič, 2009).

U nastavku ćemo se detaljnije pozabaviti opisom odabranih metoda i tehnika prikupljanja podataka dajući pri tome i primjere radova u kojima su te tehnike primijenjene.

3.1 Usporedba s referentnim popisima literature

Metoda usporedbe zbirke s referentnim popisima literature stara je i pouzdana metoda vrednovanja neke zbirke. Ubraja se u kvalitativne metode (IFLA, 2001, str. 4), no rezultira brojčanim pokazateljima i u konačnici završava izjavom „Knjižnica posjeduje x posto naslova s referentnog popisa“. U referentne popise literature s kojima se može uspoređivati neka zbirka ubrajaju se popisi bestselera, katalozi nakladnika, popisi knjižničnih fondova velikih i značajnih knjižnica i sl. (Lockett, 1989, str. 6). Za visokoškolske knjižnice SAD-a posebno su značajni priručnici koji se periodički izdaju i sadrže preporučne liste naslova koje svaka visokoškolska knjižnica obavezno mora posjedovati (npr. Association, 1988). U nedostatku takvih vrsta popisa, zbirke visokoškolskih knjižnica mogu se vrednovati i usporedbom s popisima obvezne i izborne literature kolegija koji seporučavaju na određenom visokom učilištu ili s planom predavanja (Agee, 2005, str. 94; Lockett, 1989, str. 6).

Kako u Hrvatskoj nema preporučnih lista za zbirke visokoškolskih knjižnica, jedini način usporedbe je s planom predavanja odnosno popisima literature za pojedine kolegije. Ovaj pristup je naglašen tim više jer hrvatska Agencija za znanost i visoko obrazovanje, tijelo koje provodi postupak vanjskog vrednovanja visokih učilišta u Republici Hrvatskoj, kao jedan od važnih kriterija prosudbe kvalitete visokoškolske zbirke zahtijeva da zbirka posjeduje 20% primjeraka od broja upisanih studenata na određeni kolegij za sve naslove koji su na popisu obavezne literature tog kolegija te 10% primjeraka svih naslova s popisa izborne literature (Agencija, 2013). Sve visokoškolske knjižnice u Hrvatskoj moraju kontinuirano raditi ovu usporedbu i tijekom postupka vanjskog vrednovanja visokog učilišta podastrijeti ovu vrstu podataka o svojim zbirkama.

Važnost ove metode za postupke reakreditacije naglašavaju i američki kolege (Kohn, 2015, str. 74). Prednost ove metode je ta što je relativno jednostavna, te ne zahtijeva nikakav poseban softver (Kohn, 2015, str. 72).

Ova metoda vrednovanja ima i svoje nedostatke, a najčešći su prigovori da ni jedna referentna lista nije potpuna i može izostaviti vrlo vrijedne naslove, referentni popisi mogu biti zastarjeli, građa pribavljena međuknjižničnom posudbom ne uzima se u obzir kod usporedbe, te brojne knjižnice mogu sadržavati za njih visokovrijedne, ali usko-specijalizirane, naslove koji nisu našli mjesta na generičkim referentnim popisima građe (Evans i Saponaro, 2005, str. 320; Nisonger, 2008, str. 5). Unatoč svim ovim i drugim prigovorima, ova metoda nije za odbaciti, a mnogi ju vole upravo zbog toga što pomaže otkriti nedostatke zbirke (Evans i Saponaro, 2005, str. 321).

Ova se metoda često koristi kod vrednovanja zbirke interdisciplinarnog karaktera. U vrednovanju zbirke na temu ženskih studija (Bolton, 2009) opravdava izbor ove metode činjenicom da nema jasno definiranih predmetnih odrednica u Predmetnom sustavu Kongresne knjižnice, te je usporedba s bibliografijom na ovu temu bila najbolji izbor. Iz sličnog su razloga Bergen i Nemec (1999) odabrali ovu metodu za vrednovanje zbirke na temu zlouporabe droga.

U SAD-u su kreirana i dva sofvera koja pomažu i olakšavaju vrednovanje fonda pomoću ove metode: WorldCat Collection Evaluation i Intota Assessment. Kod softvera WorldCat Collection Evaluation omogućena je usporedba zbirke različitih knjižnica, ali i zbirke knjižnice i nekog referentnog popisa literature² (OCLC, 2018). Nedostatak je taj što su svi referentni popisi multidisciplinarni i popisuju samo omeđenu građu, te ovaj softver očito neće biti prikladan za neke vrste knjižnica. Alat Intota Assessment pokrenut 2013.³ godine nudi knjižničarima veliku pomoć oko prikupljanja različitih podataka vezanih uz zbirke kroz nekoliko modula (za nabavu, upravljanje licencijama i sl.) od kojih je jedan posvećen vrednovanju. Od referentnih popisa literature s kojima radi usporedbu knjižničnih zbirki ovaj softver nudi nešto manje popisa, ali ovdje je važno istaknuti da su u ove popise (posebice Ulrich's Core) uključene i serijske publikacije pa će ovo biti prednost za jedan dio knjižnica (ProQuest, 2018).

3.2 Mišljenja stručnjaka

Za razliku od prethodne metode, ova metoda prikuplja podatke izrazito subjektivne prirode i temelji se na ekspertizi pojedinih stručnjaka koji daju svoj sud o pojedinoj zbirci (Evans i Saponaro, 2005, str. 321) – to mogu biti sami knjižničari, no i predmetni stručnjaci koji imaju izvrstan pregled nekog područja i korisnici su knjižnica poput sveučilišnih profesora ili doktorskih kandidata (Bonn, 1974, str. 279). Zbog visoke doze subjektivnosti, ova se metoda ponekad naziva i 'impresionistička' (Baker i Lancaster, 1991, str. 41). To u slučaju visokoškolskih knjižnica znači razgovor s visokoškolskim nastavnicima (Kushkowski, 2000), ali i studentima koji su direktno usmjereni na zbirku njihove fakultetske knjižnice.

² Softver nudi usporedbu s različitim popisima poput Choice, Booklist, Doody's, Library Journal, Publisher's Weekly te School Library Journal.

³ 2013. godine alat je pokrenula tvrtka Serials Solutions, no kasnije ga je otkupio ProQuest i sad je dio ProQuestove ponude (ProQuest, 2018).

Ova se metoda rijetko koristi samostalno, obično se kombinira s prikupljanjem kvantitativnih podataka, koji se zatim upotpunjuju ovom vrstom podataka. To se čini upravo zbog njene najveće slabosti, a to je subjektivnost podataka prikupljenih na ovaj način (Evans i Saponaro, 2005, str. 322). Subjektivnost procjene upravo dovodi do situacije da stručnjaci za određeno područje imaju oprečna mišljenja o kvaliteti određene zbirke (Bonn, 1974, str. 279).

Dakako da je mišljenje predmetnih stručnjaka, knjižničara koji skrbe za zbirku ili korisnika važno i ne smije se izostaviti prilikom vrednovanja, no isto tako moramo biti svjesni subjektivne dimenzije ove metode. Elizabeth Murphy (2013) opisuje postupak vrednovanja i deselekcije građe u jednoj sveučilišnoj knjižnici gdje su knjižničari pripremili liste građe i kategorizirali ih prema unaprijed definiranim kriterijima, a nastavnici i profesori određenih znanstvenih disciplina su vrednovali građu na popisima. Na taj je način osigurano da knjižnica pročisti svoj fond, te da zadrži najkvalitetnije naslove, i to po mišljenju predmetnih stručnjaka.

Naposljetku, valja istaknuti da je zamijećeno korištenje ove metode prilikom vanjskog vrednovanja visokih učilišta kada reakreditacijsko povjerenstvo upravo kroz razgovor s korisnicima visokoškolskih knjižnica (nastavnicima i studentima) želi dobiti i njihovu osobnu procjenu korisnosti zbirke knjižnice.

3.3 Analiza podataka posudbe/korištenja zbirke

Ova metoda usmjerena prema analizi korištenja knjižničnih zbirki postaje sve popularniji oblik vrednovanja i počiva na dvije pretpostavke: (1) korištenje zbirke je direktno povezano s njenom kvalitetom/vrijednošću za korisnike (Currie i Monroe-Gulick, 2012), te (2) podaci o posudbi daju dobru sliku o uporabi zbirke (Evans i Saponaro, 2005, str. 326). Kod korištenja ove metode mogu se dobiti kvalitetni pokazatelji o posudbama (npr. posudba prema kategoriji korisnika – odrasli, djeca, sveučilišni nastavnici, studenti; posudba prema godini izdavanja publikacije, broj posudbi po korisniku i sl.) (Bonn, 1974, str. 272).

Budući da se određena knjižnična građa ne može iznositi iz prostora knjižnice (npr. referentna građa ili serijske publikacije) važno je imati na umu da će podaci posudbe isključiti jedan velik i važan dio knjižnične građe i da se prilikom vrednovanja treba obratiti pozornost i na građu koja je korištena u čitaonici.

Nadalje, jedna od slabosti ove metode je ta da ne možemo u potpunosti biti sigurni da je građa koju su korisnici posudili za njih doista bila i vrijedna jer ne znamo na koji su je način i za koje potrebe koristili (Adams i Noel, 2008, str. 71).

Stoga se ova metoda često kombinira s podacima prikupljenim na druge načine. Jedna od ranijih studija koja je koristila podatke o posudbi za zaključivanje o primjerenosti zbirke je veliko istraživanje o tome na koje načine korisnici iz različitih znanstvenih disciplina koriste knjižnične zbirke (Metz, 1983) dok kasniji radovi koriste podatke o cirkulaciji da bi planirali i izgrađivali zbirke (Adams i Noel, 2008; Hassler, 2015). Česta je i kombinacija podataka o cirkulaciji s podacima o međuknjižničnoj posudbi budući da je posudba od strane drugih knjižnica jak indikator dobro izgrađene i kvalitetne zbirke (Knievel, Wicht i Silipigni Connaway, 2006; Link, Tosaka i Weng, 2015; Ochola, 2002), a nerijetko se može naći i na kombinaciju podatka o posudbi građe s podacima o troškovima nabave (Linden, Tudesco i Dollar, 2018).

Za narodne je knjižnice ova metoda vrlo korisna jer se njome može detektirati za koje je naslove potrebno nabaviti veći broj primjeraka, te koji su dijelovi knjižnične zbirke jače korišteni i treba li ih upotpuniti novim naslovima (Evans i Saponaro, 2005, str. 327). Također, ovo je korisna metoda za definiranje dijelova knjižničkog fonda koji je namijenjen otpisu (Knievel i dr., 2006, str. 37).

3.4 Mišljenje korisnika

Istraživanja mišljenja korisnika o raznim aspektima knjižničnih zbirki (kvaliteta naslova, broj primjeraka, dostupnost i sl.) već dugo je temelj svih evaluacijskih projekata, a pod ovom se metodom misli na prikupljanje podataka od prosječnih korisnika koji ne spadaju u kategoriju ‘stručnjaka’ (kao što su primjerice knjižničari ili predmetni stručnjaci za neko područje) (Bagher Negahban, Selvaraja i Venkatesha, 2011; Clarence i Angeline, 2019; Oseghale, 2008; Sloan, 1971; Tauber, 1964; White, 1965) posebice u kombinaciji s nekim drugim metodama i tehnikama vrednovanja zbirki (posebno se često koristi u sklopu *conspectus modela*) (Stielow i Tibbo, 1987).

I ova metoda, kao i ostale, ima i svoje pozitivne i negativne strane. Pozitivno je to što korisnik zna (ili barem misli da zna) je li zbirka zadovoljila njegove informacijske potrebe, knjižnica može utvrditi je li došlo do promjena u korisničkim potrebama. Negativno je to što na percepciju korisnosti odnosno zbirke utječe prethodno iskustvo korisnika. Pa tako, korisnici koji su prethodno koristili puno bolje i veće knjižnične zbirke, mogu biti puno kritičniji prema zbirci dotične knjižnice od onih koji to nisu (Evans i Saponaro, 2005, str. 327). Osim toga, s korisnicima se može razgovarati samo o onim dijelovima zbirke koji su im poznati, a koji odgovaraju njihovim trenutačnim (uskim) interesima, stoga se prilikom korištenja ove metode svakako treba voditi računa o gore navedenim prednostima i nedostacima metode.

Međutim, ukoliko se detektira zamjetno velik postotak korisnika koji su nezadovoljni zbirkom, to doista može indicirati da sa zbirkom postoji određeni problem. No, prije nego se 'krivica' prebaci na zbirku, treba prvo ukloniti neke druge, moguće, razloge za ovakvu lošu percepciju korisnika – jedan od najčešćih razloga je korisničko nepoznavanje zbirke. Stoga se prilikom vrednovanja svakako mora voditi računa da se od korisnika dobije podatak o njihovom poznavanju knjižnične zbirke, o učestalosti njenog korištenja, ili primjerice, o tome jesu li sudjelovali u knjižničnim edukativnim radionicama (informacijska pismenost). Isto tako, prilikom provođenja istraživanja treba se paziti i da se ne isključe nekorisnici knjižnice jer na taj se način utječe na krajnji rezultat, a ne saznajemo ništa o razlozima nekorisćenja knjižnice – je li nekorisćenje knjižnice možda uzrokovano lošom zbirkom?

3.5 Međuknjižnična posudba (MKP)

Ova je metoda vrednovanja određene knjižnične zbirke u ranim projektima vrednovanja bila relativno zanemarena. Tek se naknadno shvatilo da učestala posudbe građe od drugih knjižnica može biti snažan pokazatelj da nešto nije u redu s dotičnom knjižničnom zbirkom, posebice ukoliko se radi o građi koja spada u primarno znanstveno područje koje pokriva prvobitna knjižnica. Stoga je uz analizu podataka posudbe/korištenja zbirke, uputno koristiti i ovaj pokazatelj (Evans i Sapponaro, 2005, str. 328; Knievel i dr., 2006, str. 37). S druge strane, povećan broj međuknjižničnih zahtjeva prema određenoj knjižnici govori u prilog o njoj dobro i kvalitetno izgrađenoj zbirci.

Smatra se da podaci MKP članaka iz časopisa za knjižnicu mogu biti dobra smjernica mogućih naslova časopisa na koje bi se u budućnosti bilo uputno pretplatiti ili ih pregovorima uključiti u licencu naslova časopisa kojima je pristup omogućen putem pretplate na online baze podataka (Evans i Sapponaro, 2005, str. 328). No, ova se pretpostavka mora uzeti s rezervom budući da je najnovije istraživanje pokazalo da postoji mala korelacija između zahtjeva za MKP članaka iz pojedinog časopisa i kasnijeg korištenja tog časopisa ukoliko ga knjižnica pretplati. Istovremeno istraživanje je pokazalo jaku korelaciju između zahtjeva za MKP u okviru nekog predmetnog područja te kasnijeg korištenja pretplaćenih naslova u okviru te predmetne zbirke. Ova spoznaja najzanimljivija je u kontekstu pretplate na online baze podataka i biranje predmetnog područja koje se želi pretplatiti (a ne pojedinačnih naslova časopisa) (Barton, Relyea i Knowlton, 2018, str. 286–287).

3.6 Citatna analiza

Citatna je analiza dio bibliometrije i relativno je jednostavna kvantitativna metoda vrednovanja usmjerena na zbirku. Slična je donekle metodi usporedbe s referentnim popisima literature (engl. list-checking), no za razliku od metode usporedbe ova je metoda karakteristična za znanstvene i sveučilišne knjižnice (Evans i Sapponaro, 2005, str. 329). Prilikom korištenja ove metode u svrhu vrednovanja određene knjižnične zbirke uspoređuju se izvori citirani u (znanstvenim) djelima i knjižnični fond. Budući da ova metoda počiva na pretpostavci da su izvori citirani u nekom radu doista i korišteni u istraživačkom procesu njome se indiciraju istovremeno i informacijske potrebe znanstvenika i naslovi koji bi trebali biti obuhvaćeni zbirkom neke znanstvene ili sveučilišne knjižnice (Nisonger, 1992, str. 98).

Ova se metoda može koristiti i prilikom planiranja pokretanja nekog novog studentskog programa na diplomskoj ili poslijediplomskoj razini jer se njome mogu identificirati ključni naslovi koje bi knjižnica morala posjedovati u svome fondu prije pokretanja samog novog programa (Evans i Sapponaro, 2005, str. 329). Isto tako, prilikom izrade doktorskih disertacija kandidati izrađuju temeljit pregled ranijih istraživanja iz navedenog područja te je ključno da kvalitetna knjižnična zbirka neke visokoškolske knjižnice u svome fondu posjeduje literaturu iz onih područja iz kojih se nude doktorski programi na matičnom visokom učilištu. Ukoliko citatna analiza pokaže da knjižnična zbirka u većem postotku ne prati izvore korištene za pisanje disertacija, zbirka se ocjenjuje neadekvatnom u podršci programa (Evans i Sapponaro, 2005, str. 329; Faletar Tanacković i dr., 2012, str. 73).

Međutim, metoda ima i podosta nedostataka i na njih valja upozoriti: u promatranom se radu, iako je to relativno rijetko, može raditi o negativnom navodu (gdje autor opovrgava mišljenje ili metodologiju nekog drugog autora) (Nisonger, 1992, str. 98), autori mogu koristiti njima dostupne, a ne doista i relevantne izvore, navedeni izvori možda zapravo nisu doista i korišteni, korišteni izvori (iz raznih razloga) možda zapravo nisu ni navedeni. Citatna analiza, nadalje, ne može dati pojašnjenje zašto je određen izvor korišten te na temelju čega autori zaključuju da je određen izvor dovoljno dobar da bi bio uvršten u popis literature. Povrh svega toga, bibliografski navodi su nerijetko puni pogrešaka i/ili daju nepotpune podatke te je ponekad teško ustanoviti o kojem se izvoru radi (Swanepoel, 2010, str. 99; Sylvia, 1998, str. 21–22).

Unatoč pobrojanim nedostacima ove metode, ona se relativno često koristi o čemu svjedoče brojni radovi (Davis, 2003; Faletar Tanacković i dr., 2012; Kayongo i Helm, 2012; Romić i Mitrović, 2016; Smith, 2003; Swanepoel, 2010; Sylvia, 1998; Tan Yeok Ching i Chennupati, 2002).

3.7 CONSPECTUS model

Metoda vrednovanja zbirke uz pomoć conspectus modela uključuje usporedbu predmetnih zbirki na razini jedne knjižnice, skupine knjižnica u okviru nekog konzorcija, ili pak na nekom geografskom teritoriju i pri tome se ističu jake i slabe strane pojedinih zbirki (Oberg, 1988, str. 188). Riječ *conspectus* van knjižničnog okruženja znači 'kratak pregled ili sažetak nečega' (Conspectus, 2018) no u terminologiji knjižnične i informacijske znanosti ovaj termin referira na metodologiju planiranja i vrednovanja knjižničnih zbirki koju su krajem 1970-ih u SAD-u razvili Paul Mosher i suradnici iz Zajednice znanstvenih knjižnica (Gwinn i Mosher, 1983). Sam instrument se sastoji od vrlo detaljnog popisa predmetnih područja kojima se pridružuju oznake razine na kojoj se zbirka trenutačno nalazi, te razine na koju se želi doći u budućnosti (Schmidt, 2016, str. 184).

2001. godine IFLA je izdala smjernice u kojima opisuje na koji se način može conspectus metoda iskoristiti za kreiranje dokumenta o izgradnji zbirke u knjižnicama (IFLA, 2001). Osnovna postavka od koje polaze IFLA-ine smjernice je ideja da se ne može planirati razvoj zbirke sukladno postavljenim ciljevima, te odlučivati o prioritetnim aktivnostima vezanim uz knjižnične zbirke, a bez da se prvo ne napravi 'snimka' stanja u obliku vrednovanja postojećeg stanja i opsega zbirke. Conspectus preporučuje vrednovanje zbirke uz pomoć kombinacije metoda usmjerenih na korisnike i na zbirke. One metode usmjerene na zbirke daju podatke o veličini, starosti te dubini zbirke (obično kroz usporedbu s nekim vanjskim standardom). Metode usmjerene na korisnike i korištenje svjedoče o tome na koje se načine rabe zbirke, te kolika je njihova relativna uspješnost u zadovoljavanju informacijskih potreba korisnika. Ove dvije skupine metoda (usmjerene na zbirke i usmjerene na korisnike) objedinjuju i kvantitativne i kvalitativne podatke. Kvantitativni se podaci odnose na veličinu, starost, korištenje, troškove i neke druge numeričke podatke⁴ dok se kvalitativni podaci odnose na subjektivnu procjenu zbirke od strane primjerice samih knjižničara, predmetnih stručnjaka ili prosječnih korisnika⁵ (IFLA, 2001, str. 4).

⁴ Primjera radi, u ovu vrstu podataka spadaju podaci koji se preuzimaju iz knjige inventara, ili popis naslova na policama u knjižnici, da bi se utvrdio stvaran broj svezaka i/ili naslova po određenom predmetnom području. Ovdje također spadaju i prosječna starost svezaka (aritmetička sredina) ili iznos izdvojen za nabavu građe iz određenog područja u određenom vremenskom razdoblju, i sl. (IFLA, 2001, str. 4).

⁵ Osim podatka koji se prikupljaju kroz razgovore s onima koji ili koriste ili skrbe o zbirkama, u ove podatke spadaju i oni prikupljeni usporedbom jedne predmetne zbirke u jednoj knjižnici sa sličnom predmetnom zbirkom u drugoj knjižnici, ili pak s nekom predmetnom bibliografijom (IFLA, 2001, str. 4).

Kada se procjenjuje dubina zbirke, u ovom se modelu koriste numeričke oznake i u pravilu se dubina zbirke ocjenjuje i procjenjuje na tri različite razine: trenutačna razina (snaga zbirke), nabavni cilj, te krajnji cilj zbirke (IFLA, 2001, str. 4; Sridhar, 1997, str. 92). Kod trenutačne razine procjenjuje se raznolikost i opseg građe na policama i na posudbi, dok se kod nabavnog cilja zbirke promatra ona građa koja se u stvarnosti nabavlja i dodaje fondu svake godine (Sridhar, 1997, str. 93).

Zbirka se procjenjuje prema šest stupnjeva procjene (od 0–5): 0-van opsega zbirke, 1-minimalna razina, 2-temljena razina, 3-institucionalna razina, 4-znanstvena razina, 5-opsežna zbirka (IFLA, 2001, str. 4). Primjera radi, jedna skupina jedinica građe s deskriptorom „Digitalne knjižnice“ može dobiti oznaku 1 za trenutačnu razinu, te 4 za razinu nabavnih ciljeva odnosno

„Digitalne zbirke“ (Opseg/komentari) 1/4

Uz oznake za razinu dubine i opsega zbirke conspectus koristi i niz oznaka za jezike koji prevladavaju u zbirci (IFLA, 2001, str. 4–5).

Conspectus je široko prihvaćen zbog svoje objektivnosti u pristupu te mogućnosti zajedničkog vrednovanja zbirki čitave skupine knjižnica, a posebno se cijeni zbog koristi koje od njega imaju visokoškolske knjižnice odnosno ustanove u procesima (re)akreditacije ili pokretanja novih programa (Sridhar, 1997, str. 94–95). No, conspectus je doživio i svoju kritiku. Jedan od najistaknutijih prigovora je da je izuzetno vremenski zahtjevan, te, posljedično, i skup. Naime, primjena conspectusa uključuje kontinuirano praćenje, revidiranje i korigiranje postojećih podataka (Oberg, 1988, str. 194).

4 Zaključno

Cilj ovoga rada bio je dati kratak pregled najčešće korištenih metoda i tehnika kod vrednovanja klasičnih (fizičkih) knjižničnih zbirki. Knjižnice se danas nalaze u izuzetno delikatnoj situaciji kada moraju odgovoriti zahtjevima suvremenog društva i korisnika naviklih na sve prednosti moderne tehnologije i elektroničkih tekstova, a istovremeno moraju skrbiti o fizičkim zbirkama i svome fizičkom prostoru jer knjižnice, posebice narodne, žele postati ‘trećim prostorom’ za svoje korisnike u koji će oni rado dolaziti i provoditi slobodno vrijeme. Stoga je jedan od brojnih zadataka današnjih knjižnica kontinuirano raditi na unapređivanju kvalitete svojih zbirki, u koju svrhu te iste zbirke moraju prestano vrednovati.

Iako je rad, kao što je napomenuto, dao kratak prikaz najčešće korištenih metoda i tehnika za vrednovanje knjižničnih zbirki, postoji još i drugi oblici vrednovanja zbirki kojima se ovaj rad nije bavio – primjerice, korištenje ‘fuzzy’ matematičkih metoda (Jindal i Sangwan, 2015).

Istovremeno, mora se istaknuti da se ne može izdvojiti jedna metoda ili tehnika kao jedina prava i odgovarajuća, svaka od njih ima svoje prednosti i svoje nedostatke, a njihova primjena ovisi o odgovorima koje knjižnica želi dobiti na kraju vrednovanja, te samim resursima knjižnice. Stoga je uvijek preporučljivo da se prilikom vrednovanja zbirke koristi kombinacija metoda, kao što se to može vidjeti u radovima Crowley-Low (2002), Ciszek i Young (2010), ili pak Borin i Yi (2011).

Knjižnična zajednica još uvijek traži načine da svoje zbirke procjenjuje holistički, dosljedno, te istovremeno brzo i učinkovito, te se neprestano javljaju i predlažu nove metode i pokazatelji. Neovisno o tome koju metodu za vrednovanje svoje zbirke knjižnice odaberu, nužno je da vrednovanje provode kontinuirano i redovito, te da aktivnosti vrednovanja zbirki budu uvrštene u knjižnične strateške dokumente.

Navedeni izvori

Aabø, S. (2005). Are public libraries worth their price? A contingent valuation study of Norwegian public libraries. *New library world*, 106(11–12), 487–495. doi: 10.1108/03074800510634973

Adams, B. i Noel, B. (2008). Circulation statistics in the evaluation of collection development. *Collection building*, 27(2), 71–73.

Agee, J. (2005). Collection evaluation: a foundation for collection development. *Collection building*, 24(3), 92–95.

Agencija za znanosti i visoko obrazovanje. (2013). *Upute za sastavljanje samoanalize visokih učilišta u sastavu sveučilišta* [mrežna stranica]. Zagreb: Agencija za znanost i visoko obrazovanje. Dostupno 14. 3. 2019. na: <https://www.azvo.hr/index.php/hr/vrednovanja/postupci-vrednovanja-u-visokom-obrazovanju/reakreditacija-visokih-ucilista>

Association of College and Research Libraries. (1988). *Books for college libraries: a core collection of 50,000 titles*. Chicago: American Library Association, Association of College and Research Libraries.

Bagher Negahban, M., Selvaraja, A. i Venkatesha, Y. (2011). Assessment of user adequacy and services of library collections among research scholars of University of Mysore. *SRELS journal of information management*, 48(1), 51–56. doi: 10.17821/srels/2011/v48i1/43922

- Baker, S. L. i Lancaster, F. W. (1991). *The measurement and evaluation of library services*. Arlington: Information Resources Press.
- Barton, G. P., Relyea, G. E. i Knowlton, S. A. (2018). Rethinking the subscription paradigm for journals: using interlibrary loan in collection development for serials. *College and research libraries*, 79(2), 279–290.
- Bergen, P. L. i Nemec, D. (1999). An assessment of collections at the University of Wisconsin-Madison Health Sciences Libraries: drug resistance. *Bulletin of Medical Library Association*, 87(1), 37–42.
- Biblarz, D., Tarin, M. J., Vickery, J. i Bakker, T. (2001). *Guidelines for a collection development policy using the conspectus model*. Haag: IFLA, Section on acquisition and collection development. Dostupno 8. 3. 2019. na: <http://archive.ifla.org/VII/s14/nd1/gcdp-e.pdf>
- Bolton, B. A. (2009). Women's studies collections: a checklist evaluation. *Journal of academic librarianship*, 35(3), 221–226.
- Bonn, G. S. (1974). Evaluation of the collection. *Library trends*, 22(3), 265–304.
- Borin, J. i Yi, H. (2011). Assessing an academic library collection through capacity and usage indicators: testing a multi-dimensional model. *Collection building*, 30(3), 120–125. doi: 10.1108/01604951111146956
- Brindley, L. (2006). Re-defining the library. *Library hi tech*, 24(4), 484–495. doi: 10.1108/07378830610715356
- Ciszek, M. P. i Young, C. L. (2010). Diversity collection assessment in large academic libraries. *Collection building*, 29(4), 154–161. doi: 10.1108/01604951011088899
- Clarance, M. M. i Angeline, X. M. (2019). User opinion on library collections and services: a case study of branch library in Karaikudi. U *Literacy skill development for library science professionals* (str. 289–317). Hershey, PA: IGI Global. doi: 10.4018/978-1-5225-7125-4.ch015
- Clayton, P. i Gorman, G. E. (2001). *Managing information resources in libraries: collection management in theory and practice*. London: Library Association Publishing.
- Conspectus [mrežna stranica]. (2018). Springfield, MA: Merriam-Webster. Dostupno 29. 10. 2018. na: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/conspectus>
- Crowley-Low, J. V. (2002). Collection analysis techniques used to evaluate a graduate-level toxicology collection. *Journal of Medical Library Association*, 90(3), 310–316. Dostupno 6. 5. 2019. na: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC116404/>
- Currie, L. i Monroe-Gulick, A. (2012). Proving the value of library collections. U *Proceedings of the Charleston Library Conference* (str. 118–124). West Lafayette: Purdue University. Dostupno 9. 2. 2019. na: <https://docs.lib.purdue.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1348&context=charleston>
- Davis, P. M. (2003). Effect of the web on undergraduate citation behavior: guiding student scholarship in a networked age. *Portal: libraries and the academy*, 3(1), 41–51.
- Debono, B. (2002). Assessing the social impact of public libraries: what the literature is saying. *Australasian public libraries and information services*, 15(2), 80–95.

Denning, S. (2015, 28. travanj). *Do we need libraries?* [mrežna stranica]. Jersey City, NJ: Forbes contributors. Dostupno 8. 2. 2019. na: <https://www.forbes.com/sites/steve-denning/2015/04/28/do-we-need-libraries/#2c012f96cd7f>

Dragija, M. i Aparac Jelušić, T. (2000). Pristup i metodologija istraživanja o kvaliteti zbirki u knjižnicama visokih učilišta. *Glasnik Društva bibliotekara Split*, 7, 162–188.

Evans, G. E. i Saponaro, M. Z. (2005). *Developing library and information center collections*. London: Libraries Unlimited.

Faletar Tanacković, S., Junušić, M. i Faletar, I. (2012). Vrednovanje knjižničnog fonda uz pomoć citatne analize na primjeru zbirke iz informacijskih znanosti u Knjižnici Filozofskog fakulteta u Osijeku. *Libellarium*, 5(1), 71–88. doi: 10.15291/libellarium.v5i1.169

Gonchar, M. (2015, 7. svibanj). *Do we still need libraries?* [mrežna stranica]. New York: New York Times. Dostupno 8. 2. 2019. na: <https://learning.blogs.nytimes.com/2015/05/07/do-we-still-need-libraries/>

Gorman, G. E. (2003). Collection. U J. Feather i P. Sturges (ur.), *International encyclopedia of information and library science* (str. 80–83). London: Routledge.

Gorman, M. (2003). Collection development in interesting times: a summary. *Library collections, acquisitions and technical services*, 27(4), 459–462.

Graboyes, R. (2016, 24. listopada). *Column: do we need librarians now that we have the Internet?* [mrežna stranica]. Arlington, VA: PBS News Hour. Dostupno 8. 2. 2019. na: <https://www.pbs.org/newshour/economy/column-need-librarians-internet>

Gwinn, N. E. i Mosher, P. H. (1983). Coordinating collection development: the RLG conspectus. *College and research libraries*, 44(2), 128–140.

Hardesty, L. (2000). *Do we need academic libraries? A position paper of the Association of College and Research Libraries (ACRL)* [mrežna stranica]. Chicago: American Library Association. Dostupno 9. 2. 2019. na: <http://www.ala.org/acrl/publications/whitepapers/downeedacademic>

Hassler, H. C. (2015). Circulation analysis two ways: in-house & OCLC collection evaluation. Rad predstavljen u Charleston Library Conference, Charleston, S. C., November 6, 2015. Dostupno 6. 3. 2018. na: <https://scholarworks.alaska.edu/handle/11122/6211>

IFLA. (2001). *Guidelines for collection development policy using the Cospectus model*. Haag: IFLA. Dostupno 31. 10. 2018. na: <https://www.ifla.org/files/assets/acquisition-collection-development/publications/gcdp-en.pdf>

Intner, S. S. i Futas, E. (1994). Evaluating public library collections: why do it, and how to use the results. *American libraries*, 25(5), 410–412.

Jindal, A. i Sangwan, K. S. (2015). Evaluation of collection methods in reverse logistics by using fuzzy mathematics. *Benchmarking: an international journal*, 22(3), 393–410. doi: 10.1108/BIJ-05-2013-0062

Jordan, R. T. (1963). Library characteristics of colleges ranking high in academic excellence. *College and research libraries*, 24(5), 369–376.

Južnič, P. (2009). Using a decision grid process to evaluate library collections and e-journals. *New library world*, 110(7–8), 341–356. doi: 10.1108/03074800910975160

Kayongo, J. i Helm, C. (2012). Relevance of library collections for graduate student research: a citation analysis study of doctoral dissertations at Notre Dame. *College and research libraries*, 73(1), 47–67. doi: 10.5860/crl-211

Kelly, M. (2015). Collection development policies in public libraries in Australia: a qualitative content analysis. *Public library quarterly*, 34(1), 1–19. doi: 10.1080/01616846.2015.1000783

Kniesel, J. E., Wicht, H. i Silipigni Connaway, L. (2006). Use of circulation statistics and interlibrary loan data in collection management. *College and research libraries*, 67(1), 35–49. doi: 10.5860/crl.67.1.35

Kohn, K. C. (2015). *Collection evaluation in academic libraries: a practical guide for librarians*. Lanham: Rowman & Littlefield.

Kushkowski, J. D. (2000). A method for determining faculty preferences for monographs. *Collection building*, 19(1), 17–23.

Kyrrilidou, M. (2006). The impact of electronic publishing on tracking research library investments in serials. *ARL: a bimonthly report on research library issues and actions from ARL, CNI and SPARC*, (249), 6–7. Dostupno 6. 3. 2018. na: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED495018.pdf>

Lange, J. i Wood, R. (2000). The conspectus: a tool for collection assessment and description. U A. Kent (ur.), *Encyclopedia of library and information science* (str. 65–78). New York: Marcel Dekker.

Linden, J., Tudesco, S. i Dollar, D. (2018). Collections as a service: a research library's perspective. *College and research libraries*, 79(1), 86–99. Dostupno 28. 2. 2018. na: <https://crl.acrl.org/index.php/crl/article/view/16612/18058>

Link, F. E., Tosaka, Y. i Weng, C. (2015). Mining and analyzing circulation and ILL data for informed collection development. *College and research libraries*, 76(6), 740–755. doi: 10.5860/crl.76.6.740

Lockett, B. (ur.). (1989). *Guide to the evaluation of library collections*. Chicago: American Library Association.

Lombardy, J. V. (2000). Academic libraries in the digital age. *D-lib magazine*, 6(10). Dostupno 9. 2. 2019. na: <http://www.dlib.org/dlib/october00/lombardi/10lombardi.html>

Majstorović, G. i Ivić, K. (2011). Izgradnja zbirke u sveučilišnom knjižničnom sustavu: model. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 54(3), 43–67.

Metz, P. (1983). *The landscape of literatures: use of subject collections in a university library*. Chicago: American Library Association.

Murphy, E. (2013). Assessing university library print book collections and deselection: a case study at The National University of Ireland Maynooth. *New review of academic librarianship*, 19(3), 256–273.

Nisonger, T. E. (1992). *Collection evaluation in academic libraries: a literature guide and annotated bibliography*. Englewood: Libraries Unlimited.

Nisonger, T. E. (2003). *Evaluation of library collections, access and electronic resources: a literature guide and annotated bibliography*. Westport, CT: Libraries Unlimited.

Nisonger, T. E. (2008). Use of the checklist method for content evaluation of full-text databases: an investigation of two databases based on citations from two journals. *Library resources and technical services*, 52(1), 4–17.

Oberg, L. R. (1988). Evaluating the conspectus approach for smaller library collections. *College and research libraries*, 49(3), 187–196.

Ochola, J. L. (2002). Use of circulation statistics and interlibrary loan data in collection management. *Collection management*, 27(1), 1–13. doi: 10.1300/J105v27n01_01

OCLC. (2018). *WorldShare collection evaluation* [mrežna stranica]. Dublin, OH: OCLC. Dostupno 16. 3. 2019. na: <https://www.oclc.org/en/collection-evaluation/features.html>

Oseghale, O. (2008). Faculty opinion as collection evaluation method: a case study of Redeemer's University Library. *Library philosophy and practice*, 221. Dostupno 9. 10. 2018. na: http://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/221/?utm_source=digitalcommons.unl.edu%2Flibphilprac%2F221&utm_medium=PDF&utm_campaign=PDFCoverPages

Pečko Mlekuš, H. (2000). Vrednotenje knjižničnih zbirki in hibridna knjižnica. *Knjižnica*, 44(1–2), 25–33.

Petr Balog, K. i Bugarski, M. (2014). Vrednovanje zbirke visokoškolske knjižnice pomoću metode usporedbe (check-list method) s popisima ispitne literature. *Libellarium*, 7(2), 253–265. doi: 10.15291/libellarium.v7i2.205

ProQuest. (2018). *Intota assessment* [mrežna stranica]. Ann Arbor, MI: ProQuest. Dostupno 16. 3. 2019. na: <http://www.proquest.com/products-services/intota-assessment.html>

Romić, K. i Mitrović, G. (2016). Vrednovanje knjižničnog fonda: na primjeru zbirke disertacija i magistarskih radova u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu uz pomoć citatne analize. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 59(3–4), 47–62. Dostupno 16.3. 2019. na: <http://www.hkdrustvo.hr/vjesnik-bibliotekara-hrvatske/index.php/vbh/article/view/500>

Schmidt, J. (2016). Collection evaluation and the conspectus. *Australian academic and research libraries*, 47(4), 181–189. doi: 10.1080/00048623.2016.1253422

Sloan, E. F. (1971). *Collection development and selection decision-making at the Smithsonian Institution Libraries*. Washington, DC: Smithsonian Institution Libraries.

Smith, E. T. (2003). Assessing collection usefulness: an investigation of library ownership of the resources graduate students use. *College and research libraries*, 64(5), 344–355. doi: 10.5860/crl.64.5.344

Sridhar, M. S. (1997). Role of conspectus in collection management and resource sharing. *Library science*, 34(2), 91–99.

Stielow, F. J. i Tibbo, H. R. (1987). Collection analysis and the humanities: a practicum with the RLG conspectus. *Journal of education for library and information science*, 27(3), 148–157.

Suaideen, E. J. (2003). The social impact of public libraries. *Library review*, 52(8), 379–387. doi: 10.1108/00242530310698520

Swanepoel, A. (2010). What 37000 citations can tell. *US-China education review*, 7(10), 98–105. Dostupno 25. 10. 2018. na: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED514783.pdf>

Sylvia, M. J. (1998). Citation analysis as an unobtrusive method for journal collection evaluation using psychology student bibliographies. *Collection building*, 17(1), 20–28.

Tan Yeok Ching, J. i Chennupati, K. R. (2002). Collection evaluation through citation analysis techniques: a case study of the Ministry of Education, Singapore. *Library review*, 51(8), 398–405.

Tauber, M. F. (1964). Survey method in approaching library problems. *Library trends*, 13, 15–30.

Tenopir, C., Volentine, R. i King, D. W. (2012). Scholarly reading and the value of academic library collections: results of a study in six UK universities. *Insights*, 25(2), 130–149.

White, C. M. (1965). *A survey of the University of Delhi Library*. Delhi: University of Delhi.

Zadeh, L. (1965). Fuzzy sets. *Information and control*, 8(3), 338–353.

dr. Kornelija Petr Balog

Odsjek za informacijske znanosti, Filozofski fakultet, Sveučilište u Osijeku,
Trg Svetog Trojstva 3, HR-31000, Osijek, Hrvatska
e-pošta: kpetr@ffos.hr

Mia Kuzmić

Klinički bolnički centar Sestre milosrdnice, Zagreb – Središnja knjižnica,
Vinogradska cesta 29, HR 10000, Zagreb, Hrvatska
e-pošta: mia.kuzmic@kbcsn.hr